

Sygn. akt II Ca 583/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Grzegorz Ślęzak (spr.)
----------------	----------------------------

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu uproszczonym

sprawy z powództwa E. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 4 lipca 2013 roku, sygn. akt I C 511/13 upr

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej,

2. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą na rzecz strony pozwanej.

Sygn. akt: II Ca 583/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. po rozpoznaniu sprawy z powództwa **E. K.**

przeciwko (...) S.A. w W. o zapłatę

1. podwyższył rentę miesięczną należną powodowi E. K. od pozwanego (...) S.A. w W. z tytułu ubezpieczenia renty natychmiast płatnej, stwierdzonej polisą Nr (...), podwyższonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 29.05.2009 roku w sprawie sygn. akt VIII Cupr 112/09 do kwoty 407,12 zł miesięcznie:

- do kwoty 449,87 zł za okres od 30.03.2010 roku do dnia 29.03.2011 r.
- do kwoty 497,11 zł za okres od dnia 30.02.2011 roku do dnia 29.03.2012 roku,
- do kwoty 549,31 zł za okres od 30.03.2012 roku do dnia 29.03.2013 roku,

- do kwoty 607,00 zł miesięcznie poczynając od dnia 30.03.2013 roku z ustawowymi odsetkami od daty wymagalności każdej z wymienionej wyżej kwot pozostawiając bez zmian pozostałe warunki płatności,

2. zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda E. K. kwotę 1.467,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę powyższego wyroku stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

Powód E. K. zawarł z (...) Zakładem (...) w P. w dniu 8 marca 1984 r. umowę ubezpieczenia renty odroczonej stwierdzoną polisą - książeczką rentową nr (...). Tytułem składki powód wpłacił w 1984 r. kwotę 500.000 zł.

W dniu 16 marca 1984 r. strony podpisały klauzule specjalne ubezpieczenia renty odroczonej, z których wynika, iż zakupione raty renty miesięcznej, w okresie odroczenia terminu ich płatności, są zwiększane corocznie o 24,5% renty, natomiast kwota rat rent odroczonej zwiększona według zasady określonej powyżej na dzień początku płatności renty, **w okresie jej wypłacenia wzrasta corocznie o 10,5%**. W klauzulach specjalnych zawarto wzmiankę, iż postanowienia zamieszczone w polisie - książeczce rentowej dotyczące podwyższenia renty w okresie jej płatności stają się nieaktualne.

W dniu 1 marca 1988 r. nastąpiła zmiana ubezpieczenia renty odroczonej na rentę natychmiast płatną, co potwierdzono polisą nr (...). Ustalono, iż (...) Zakład (...) będzie wypłacał E. K. miesięczną rentę od dnia 10 marca 1988 r.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 1994 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie I C 232/94 ustalił, że wysokość renty odroczonej wynikającej z umowy ubezpieczenia z 8.03.1984 r. stanowi 13% przeciętnego wynagrodzenia w 6 podstawowych działach sfery produkcji materialnej wskazanego w obwieszczeniach urzędowych Prezesa GUS-u i wynosi od 30.06.1994 r. 646.620 zł.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 30 marca 1998 r. wydanym w sprawie sygn. akt I C 51/98. zmienionym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Piotrkowie Tryb. z dnia 22 czerwca 1998 r. wydanym w sprawie sygn. akt II Ca 218/98 podwyższono E. K. rentę miesięczną natychmiast wymagalną wynikającą z polisy nr (...) należną od (...) Zakładu (...) na (...) S.A., Inspektorat w Ł., ustaloną wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 2 października 1996 r. w sprawie sygn. akt I C 60/96 na kwotę 111.19 złotych do kwoty 122.86 złotych poczynając od października 1997 r., pozostawiając bez zmian dotychczasowe warunki płatności.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 27 marca 2002 r. wydanym w sprawie sygn. akt I C 59/02, co do którego odrzucono apelację postanowieniem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 6 czerwca 2002 r. wydanym w sprawie sygn. akt II Ca 270/02 podwyższono E. K. rentę miesięczną natychmiast wymagalną wynikającą z polisy nr (...) należną od (...) Zakładu (...) na (...) SA. Inspektorat w Ł., ustaloną wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Piotrkowie Tryb. z dnia 22 czerwca 1998 r. w sprawie sygn. akt II Ca 218/98 na kwotę 122.86 złotych do kwoty 115.76 zł o okresie od 1.02.1999 r. do dnia 30.09.1999 r., do kwoty 150,01 zł w okresie od 1.10.1999 r. do dnia 30.09.2000 r., do kwoty 165.76 zł w okresie od 1.10.2000 r. do dnia 11.09.2001 r. i do kwoty 183.16 zł poczynając od dnia 1.10.2001 r., pozostawiając bez zmian dotychczasowe warunki płatności.

Wyrokiem z dnia 30 marca 2006 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie VIII Cupr 62/08, co do którego Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. wyrokiem z dnia 24 maja 2006 roku oddalił apelację pozwanego (...) S.A Oddział w Ł. , podwyższył rentę miesięczną należną powodowi E. K. od pozwanego (...) S.A. Oddział w Ł. do kwoty 202,39 zł miesięcznie w okresie od 01.10.2002 roku do 30.09.2003 roku. do kwoty 223,64 zł miesięcznie w okresie od 1.10.2003 roku do 30.09.2004 roku. do kwoty 247.12 zł miesięcznie w okresie od 1.10.2004 roku do 30.09.2005 roku. do kwoty 273.06 zł miesięcznie poczynając od 01.10.2005 roku wraz z ustawowymi odsetkami od daty wymagalności każdej z wymienionych wyżej kwot do dnia zapłaty, pozostawiając bez zmian pozostałe warunki płatności.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 29 maja 2009 r. wydanym w sprawie sygn. akt VIII Cupr 112/09, co do którego Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2009 r. wydanym w sprawie II Ca 472/09 oddalił apelację pozwanego (...) S.A Oddział w Ł., podwyższył rentę miesięczną należną powodowi E. K. od pozwanego (...) S.A. Oddział w Ł. do kwoty 301.74 zł miesięcznie w okresie od 30 marca 2006 roku do 29 marca 2007 roku, do kwoty 333,42 zł miesięcznie w okresie od 30 marca 2007 roku do 29 marca 2008 roku, do kwoty 368.43 miesięcznie w okresie od 30 marca 2008 roku do 29 marca 2009 roku, do kwoty 407.12 zł miesięcznie w okresie poczynając od 30 marca 2009 roku, pozostawiając bez zmian pozostałe warunki płatności.

Do chwili obecnej pozwany wypłaca powodowi E. K. rentę miesięczną w kwocie 408.00 zł.

Sąd ocenił i zważył, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości.

Podstawę roszczenia powoda stanowi art. 805 kc. w powiązaniu z odpowiednimi postanowieniami umowy.

Strony łączy umowa ubezpieczenia, na podstawie której zakład ubezpieczeń zobowiązał się spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązał się zapłacić składkę (art. 805 § 1 kc). W szczególności, jak wynika z aneksu do umowy ubezpieczenia - klauzul specjalnych ubezpieczenia renty odroczonej, Zakład (...) zobowiązał się do podwyższania corocznie powodowi kwoty raty miesięcznej wypłacanej renty o 10,5 %. Ponieważ to postanowienie umowne nie było wykonywane, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wyrokiem z dnia 30 marca 1993 roku zmienionym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Piotrkowie Tryb. z dnia 22 czerwca 1998 roku wyrokiem z dnia 27 marca 2002 roku, wyrokiem z dnia 30 marca 2006 roku a następnie wyrokiem z dnia 29 maja 2009 roku podwyższał E. K. rentę o wskazany w klauzulach specjalnych procent.

W niniejszej sprawie zachodzi podobna sytuacja - pozwany Zakład (...), wbrew treści klauzul specjalnych wypłacał powodowi rentę w latach 2009 - 2013 w stałej wysokości 408,00 zł zaokrąglając kwotę 407,12 zł. Mając na uwadze powyższą okoliczność oraz postanowienia powołanych klauzul specjalnych, Sąd uznał za zasadne podwyższenie powodowi raty miesięcznej renty o 10,5 % w kolejnych latach nie wywiązywania się przez pozwanego ze zobowiązania umownego.

Wyrokiem z dnia 4 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. podwyższył rentę miesięczną należną powodowi E. K. od pozwanego (...) S.A. Oddział w Ł.:

- do kwoty 449,87 zł za okres od 30.03.2010 roku do dnia 29.03.2011 roku ($407,12 \times 10,5\% + 407,12 = 449,87$)

- do kwoty 497,11 zł za okres od dnia 30.03.2011 roku do dnia 29.03.2012 roku, ($449,87 \text{ zł} \times 10,5\% + 449,87 \text{ zł} = 497,11$)

do kwoty 549,31 zł za okres od 30.03.2012 roku do dnia 29.03.2013 roku, ($497,11 \text{ zł} \times 10,5\% + 497,11 = 549,31$)

- do kwoty 607,00 zł miesięcznie poczynając od dnia 30.03.2013 roku ($549,31 \times 10,5\% + 549,31 = 607$)

Ponieważ renta płatna była od marca 1988 roku Sąd uwzględnił powództwo w przedmiocie podwyższenia renty w okresie rocznym poczynając od 30 marca.

Podstawą zasądzenia odsetek od poszczególnych kwot był art. 481 § 1 i 2 kc. Datę początku biegu odsetek określono zgodnie z żądaniem na dzień wymagalności poszczególnych rat renty.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa powołując się na okoliczność, że postanowienie klauzul specjalnych o wroście raty renty w okresie jej wypłacania o 10,5% jest nieaktualne, że nie ma podstaw do waloryzacji na podstawie art. 358¹ § 3 kc oraz na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2011 r. II CSK 343/10 r., w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że waloryzacja sądowa renty płaconej na podstawie umowy ubezpieczenia renty odroczonej ((...) § 3 kc) wyłącza możliwość jej podwyższenia na podstawie postanowień przewidujących waloryzację umowną zamieszczoną w umowie ubezpieczenia (art. 805 kc).

Zdaniem Sądu powyższy pogląd pozwanego jest chybiony, bowiem brak jest dowodów w sprawie zmieniających lub uchylających punkt 2 klauzul specjalnych, a więc dalej obowiązują. Po drugie powód nie wskazywał na spadek siły nabywczej pieniądza jako podstawę swojego roszczenia tylko odwołał się do postanowień umowy. Materialnoprawną podstawę żądania powoda jest więc nie art. 358¹ § 3 kc, lecz art. 805 kc w powiązaniu z odpowiednimi postanowieniami umowy. Podkreślić należy, iż Sądy I jak i II instancji w analizowanej sprawie już wielokrotnie nie podzieliły tej argumentacji pozwanego i podwyższyły zgodnie z postanowieniami umowy zwaloryzowaną rentę miesięczną. Sąd waloryzował jedynie wysokość raty miesięcznej renty odroczonej wyrokiem z dnia 30 czerwca 1994 roku w sprawie I C 232/94, ale nie zmienił warunków łączącej strony umowy.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu obciążając nimi w całości pozwanego. Do kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw przez powoda Sąd zaliczył opłatę od pozwu w kwocie 250,00 złotych oraz wynagrodzenie adwokata wraz z opłatą za pełnomocnictwo w łącznej kwocie 1.217,00 złotych.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości pozwany.

Apelacja zaskarżonemu orzeczeniu zarzuca:

- naruszenie prawa materialnego przez tj. art. 805 k.c. w związku z art. 358¹ § 3 k.c. poprzez podwyższenie już zwaloryzowanej przez Sąd renty na podstawie postanowień przewidujących waloryzację umowną.

Apelujący wnosił o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona albowiem trafnie podnosi zarzut obrazy wskazanych w niej przepisów prawa materialnego, tj. art. 358¹ § 3 oraz art. 805 kc.

Należy zauważyć, iż przedmiotowa „Renta odroczone” wynikająca z polisy Nr (...) była już przedmiotem waloryzacji sądowej na podstawie art. 358¹ § 3 kc w sprawie I C 232/94, w której to Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. prawomocnym wyrokiem z dnia 30 czerwca 1994 roku zwaloryzował wynikające z tej umowy należne powodowi świadczenie zmieniając ówczesne warunki łączącej strony umowy i uznając, iż należna powodowi renta miesięczna – wynikająca z tejże umowy – powinna stanowić 13 % średniego miesięcznego wynagrodzenia.

Faktem jest, że późniejszymi wyrokami w kolejnych sprawach – powołanymi zresztą przez Sąd I instancji – Sąd podwyższał należną powodowi rentę o 10,5 % rocznie stosując postanowienia umowne w jej pierwotnym brzmieniu sprzed waloryzacji sądowej dokonanej w powołanej sprawie I C 232/94, jednakże stanowisko Sądu w tychże sprawach nie wiąże Sądu w niniejszej sprawie w której powód dochodzi podwyższenia renty za kolejne okresy.

Sąd II instancji w składzie obecnym podziela stanowisko Sądu w sprawie I C 232/94 (II Cr 200/95), nie podziеляjąc stanowiska Sądów w kolejnych sprawach, które toczyły się po 1995 roku.

Umowa ubezpieczeniowa stanowiąca podstawę wypłaty powodowi renty wiąże wprawdzie strony do chwili obecnej, jednakże nie można ściśle stosować jej wszystkich postanowień z uwagi na prawomocne rozstrzygnięcie Sądu waloryzujące przedmiotową rentę w sprawie I C 232/94.

Znaczenie powyższego wyroku dla rozstrzygnięcia w kolejnych sprawach o ”podwyższenie renty” jest kwestią kluczową dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej.

I tu podnieść należy, że prawomocny wyrok, w którym zwaloryzowano rentę wypłacaną powodowi, jako orzeczenie o charakterze kontrydiktoryjnym, uformował wysokość świadczenia pieniężnego obciążającego zobowiązanego także pro futuro. Doszło zatem do prawnego ukształtowania również w tym zakresie zasadniczego elementu stosunku

ubezpieczeniowego łączącego strony do chwili obecnej (art. 805 kc.) na podstawie innych przesłanek prawnych (tj. wynikających z art. 358¹ § 3 kc.) niż przesłanki właściwe dla waloryzacji umownej (art. 358¹ § 2 kc.). W tej sytuacji przyjęta w wyniku waloryzacji sądowej wysokość renty nie może stanowić punktu odniesienia dla dalszej waloryzacji umownej, nawet gdyby strony nie uchyliły tkwiącej w umowie ubezpieczeniowej odpowiedniej wzmianki waloryzacyjnej.

Zatem waloryzacja sądowa renty płaconej na podstawie umowy ubezpieczenia renty odroczonej (art. 358¹ § 3 kc.) wyłącza możliwość jej podwyższania na podstawie postanowień przewidujących waloryzację umowną, zamieszczonych w umowie ubezpieczenia (art. 805 kc.) – vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.01.2011 r. w sprawie II CSK 343/10 – OSNC 2011/9/105.

Przeciwnie niż wyżej rozumowanie prowadziłyby do niedopuszczalnej podwójnej waloryzacji należnej powodowi renty.

Jeśli zważy się z kolei na fakt, że wypłacana ostatnio powodowi renta na podstawie ostatniego wyroku Sądu w sprawie VIII Cupr 112/09 w kwocie po 407,12 zł miesięcznie, jest wyższa niż ustalona renta wyrokiem waloryzującym w sprawie I C 232/94 na 13 % średniej płacy (a to dawałoby bowiem sumę 335,87 zł jako 13 % kwoty 2583,68 zł średniej płacy netto), brak jest także podstaw do dalszej jej waloryzacji sądowej na podstawie art. 358¹ § 3 kc.

Dlatego też, mając na względzie wszystkie powyższe rozważania, wskazujące na trafność przytoczonego w apelacji zarzutu obrazy prawa materialnego, należało na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienić zaskarżony wyrok i oddalić powództwo jako bezzasadne zarówno w świetle przepisu art. 358¹ § 3 kc. jak i w świetle przepisu art. 805 i 358¹ § 2 kc, a konsekwencją tego rozstrzygnięcia co do istoty sprawy była też zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu między stronami.

Mając na względzie, sytuację materialną powoda, dysproporcję w tej sytuacji między stronami, z których jedna (ostatecznie wygrywająca sprawę) jest podmiotem gospodarczym prowadzącym szeroką działalność a także fakt, iż powództwo przedmiotowe mogło być spowodowane błędnym wprawdzie, ale przekonaniem powoda o jego słuszności wynikającym z wcześniejszych orzeczeń sądowych, których aktualnie Sąd II instancji nie podzielił, należało uznać, iż zachodzi szczególny przypadek z art. 102 kpc uzasadniający nieobciążaniem E. K. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu za obie instancje na rzecz strony pozwanej.